

Meer dan een optocht: Hoe gemeenschappen ontstaan door carnaval en corso

Jaarlijks trekt in vele dorpen en steden één of meerdere carnavalsoptochten en/of corso's door de straten. Voor veel mensen is dit het hoogtepunt van het jaar, en wordt al lang van tevoren uitgekeken naar het moment dat de optocht(en) voorbijtrekt. Vaak zijn er al maandenlang mensen bezig met de voorbereidingen, zowel organisatorisch als met het bouwen van de wagen of deelnemende act.

Het is al vaker gezegd dat carnaval en corso bijdragen aan sociale cohesie, maar houdt deze claim ook stand wanneer er wetenschappelijk onderzoek naar wordt gedaan? En wat kunnen we daar van leren?

Sociale cohesie verwijst naar de mate waarin iemand zich verbonden voelt met de lokale gemeenschap en de mensen daarin. Dit kan zich afspelen binnen een groep, lokaal of op het niveau van de samenleving als geheel. In een tijd waarin het individuele belang vaak voorop lijkt te staan, wordt het des te belangrijker om te onderzoeken wat mensen, en daarmee samenlevingen, met elkaar verbindt.

Tegen deze achtergrond is het onderzoek '*The Social Impact of Carnival and Corso in the Dutch Context*' van research masterstudent Stijn van Helmond (Radboud Universiteit Nijmegen) bijzonder relevant. In dit onderzoek is gekeken naar de vraag of mensen die actief zijn in de voorbereidingen van carnaval en/of corso meer lokale sociale cohesie ervaren dan mensen die hier niet actief aan deelnemen.

Belangrijk hierbij is dat het niet gaat om enkel het bijwonen van deze evenementen, maar op actieve deelname in het voorbereidende proces. Tijdens deze periode komen mensen samen in tenten, loodsen of nishutten om gezamenlijk te werken aan de wagens of loopgroepdeelname. Het idee is dat het bouwen niet alleen een creatieve of sociale activiteit is, maar ook bijdraagt aan het versterken van onderlinge relaties.

Om dit te toetsen, gebruikte Van Helmond de dataset '*Carnaval, Corso & Cohesie 2025*', met meer dan 4000 respondenten uit heel Nederland. Zowel deelnemers als niet-deelnemers aan de voorbereidingen vulden een vragenlijst in. De vragen betroffen de betrokkenheid bij en ervaringen met de voorbereidingen, alsook de binding met de eigen deelnemende groep (indien van toepassing), de lokale gemeenschap en de bredere samenleving.

Uit de analyse blijkt dat mensen die actief zijn bij de voorbereidingen van carnaval en/of corso een hogere mate van lokale sociale cohesie ervaren dan mensen die dit niet zijn. Met andere woorden: actieve deelname aan de voorbereidingen gaat gepaard met een sterker gevoel van verbondenheid met anderen in de gemeenschap. Dit effect is het sterkste voor mensen die actief zijn bij zowel carnaval als corso, gevolgd door mensen die alleen betrokken zijn bij carnaval. Hoewel het effect voor corso deelnemers relatief kleiner is, is het wel degelijk aanwezig.

Daarnaast blijkt dat voorbereidingen aan carnaval een sterkere bijdrage leveren aan sociale cohesie dan de voorbereidingen aan corso. Mensen die actief zijn bij beide soorten evenementen ervaren de meeste cohesie, terwijl er geen significante verschillen zijn tussen mensen die alleen aan carnaval deelnemen en mensen die aan beide deelnemen.

Hoe zijn deze verschillen te verklaren? Een mogelijke verklaring is de rol van gedeelde emotionele ervaringen. Uit eerder onderzoek blijkt dat mensen zich sterker verbonden voelen met anderen wanneer zij gezamenlijke, emotioneel beladen ervaringen doormaken. Zulke ervaringen versterken het gevoel van groepslidmaatschap, wat op zijn beurt sociale cohesie bevordert.

In het geval van carnaval en corso lijkt dit lidmaatschap zich niet alleen binnen de eigen groep af te spelen, maar zich ook uit te breiden naar de bredere gemeenschap. Mensen voelen zich daardoor niet alleen verbonden met hun medebouwers, maar ook met andere actieve betrokkenen uit het dorp of de stad.

De resultaten van dit onderzoek onderstrepen het belang van deze evenementen voor de sociale infrastructuur van lokale gemeenschappen. Carnaval en corso worden vaak gezien als feestelijkheden, maar blijken in de praktijk ook ankers van gemeenschapszin. Ze fungeren als steunpilaren in het leven van velen en hebben een fundamentele invloed op het sociale weefsel van dorpen en steden.

Voor beleidsmakers zijn deze bevindingen waardevol. Ze maken duidelijk dat het ondersteunen van deze evenementen niet alleen cultuurpolitiek relevant is, maar ook sociaal beleid betreft. Op basis van dit onderzoek kan overwogen worden om subsidies of faciliteiten beschikbaar te stellen, zoals het ondersteunen bij het vinden van geschikte bouwlocaties of het stimuleren van intergenerationele samenwerking binnen bouwgroepen.

Corso en carnaval zijn dus veel meer dan alleen een leuke hobby of tijdelijk vertier. Ze vormen een sociaal bindmiddel dat mensen verbindt die elkaar anders niet of nauwelijks zouden ontmoeten. Door samen te bouwen, bouwen mensen ook aan vertrouwen, vriendschappen en een gedeelde identiteit.

In een tijd waarin individualisering steeds meer de norm lijkt, laten deze evenementen zien hoe collectieve rituelen en lokale tradities ons blijven verbinden. Carnaval en corso zijn daarmee niet slechts feestdagen, maar cruciale momenten van sociale investering in een samenleving die verbinding hard nodig heeft.